

Het multilaterale klimaatbeleid in aanloop naar de Klimaattop in Parijs

Het multilaterale klimaatbeleid in aanloop naar de Klimaattop in Parijs

Datum van goedkeuring	25 juni 2015
Volgnummer	2015 16
Coördinator + e-mailadres	Sandra Sliwa , sandra.sliwa@minaraad.be
Co-auteur + e-mailadres	Jan Verheeke, jan.verheeke@minaraad.be

Mevrouw Joke Schauvliege
Vlaams minister van Omgeving,
Natuur en Landbouw
Koning Albert II-laan 20, bus 1
1000 Brussel

Datum **25 juni 2015**

Onze referentie **01/L16/2015/395**

Betreft **Het multilaterale klimaatbeleid in aanloop naar de Klimaat-
top in Parijs**

Mevrouw de minister,

Op zijn raadszitting van 25 juni heeft de Minaraad kennis genomen van het multilaterale klimaatbeleid, enkele maanden voor de Klimaatop in Parijs. Hiertoe heeft het secretariaat van de Minaraad, naar jaarlijkse gewoonte, een uitgebreide beschrijvende oriëntatienota opgemaakt, waarbij aan de raadsorganisaties inzicht werd geboden in de stand van zaken van de VN-klimaatonderhandelingen evenals van de effectiviteit van dit beleid – wat tot uitdrukking komt in de evolutie van de globale broeikasgasemissies, de concentratie broeikasgassen in de atmosfeer, de waargenomen en verwachte temperatuurtoename en de te verwachten effecten hiervan. Aansluitend werd er ook ingegaan op de stand van zaken van het Europese en het nationale klimaatbeleid – met name voor zover er een verband kan worden gelegd met de beschreven multilaterale processen en uitdagingen.

De Minaraad wil aan deze beschrijvende nota enkele stellingen verbinden: *“(1) het klimaateffect is reëel, (2) het effect ervan zal aanzienlijk zijn en Vlaanderen sterk overstijgen, (3) Vlaanderen heeft dan ook belang bij een mondiaal bindend klimaatakkoord, dat (4) ook leidt tot een level playing field voor het bedrijfsleven”*.

De broeikasgasemissies hebben in de afgelopen jaren recordhoogten bereikt. De ultieme doelstelling van het Klimaatverdrag is om de concentraties broeikasgassen in de atmosfeer te stabiliseren op een niveau waarop een gevaarlijke menselijke verstoring van het klimaatsysteem wordt voorkomen. Op de klimaatop in Cancun hebben de partijen bij het Klimaatverdrag dit streven “vertaald” in de doelstelling om de wereldwijde gemiddelde temperatuurtoename te beperken tot maximum 2°C t.o.v. het pre-

industriële niveau. Het IPCC kwam in zijn vijfde evaluatierapport (2014) tot de bevinding dat scenario's in lijn met "*business as usual*" (BAU), tegen 2100 zullen leiden tot een wereldwijde gemiddelde temperatuuroename tussen 3,7 en 4,8°C. Dit is veraf van de 2°C doelstelling, waarbinnen de gevolgen van het klimaateffect nog enigszins beheersbaar zouden zijn.

Volgens het vijfde evaluatierapport van het IPCC zal de als gevolg van BAU voorspelde temperatuurstijging als effect niet op zich staan, maar – tweede vaststelling – een aantal belangrijke risico's met zich meebrengen. Dit zijn volgens het IPCC de belangrijkste risico's van klimaatverandering¹:

- Het risico op overlijden, verwonding, ziekte en ontheemding in laaggelegen kustgebieden en laaggelegen kleine eilanden door stormen, overstromingen en stijging van de zeespiegel.
- Het risico op ernstige ziekte en ontheemding voor grote stedelijke populaties door overstromingen in het binnenland.
- Systemische risico's door extreme weersomstandigheden en de beschadiging van infrastructuur en belangrijke diensten zoals elektriciteits- en watervoorziening en gezondheidszorg.
- Het risico op overlijden tijdens hittegolven, in het bijzonder voor de meest kwetsbaren in de steden en mensen die buiten werken.
- Het risico op voedselonzeekerheid en schokken in de voedselvoorziening door hitte, droogte, overstromingen, variabiliteit in de neerslagpatronen en extreme neerslag, in het bijzonder voor arme bevolkingsgroepen in stedelijke en landelijke gebieden.
- Het risico op inkomensverlies en bestaansonzekerheid, in het bijzonder voor landbouwers en veetelers in droge regio's, door onvoldoende toegang tot drinkwater en irrigatiewater en verminderde productiviteit van de landbouw.
- Het risico op het verlies van ecosystemen en biodiversiteit in zee en aan de kust, en het verlies van de ecosystemediensten die deze ecosystemen leveren voor de plaatselijke bevolking, in het bijzonder voor vissersgemeenschappen in de tropen en aan de polen.
- Het risico op het verlies van ecosystemen en biodiversiteit op het land en in binnenwateren en van de ecosystemediensten die deze ecosystemen leveren.

Het management van deze gevolgen zal aldus een zeer grote uitdaging vormen voor de wereldgemeenschap – en zal alleszins het probleemoplossend vermogen van Vlaanderen als maatschappij sterk overstijgen.

Als derde stelt de Minaraad dat Vlaanderen er daarom belang bij heeft dat er op de klimaatop in Parijs een mondiaal bindend klimaatakkoord wordt afgesloten dat van toepassing is op alle partijen. Dit klimaatakkoord moet de basis leggen voor wereldwijde mitigatie-inspanningen die congruent zijn met de mondiale 2°C-doelstelling en bijstelbaar zijn op basis van evolue-

¹ De hieronder weergegeven tekst is een eigen vertaling op basis van de samenvatting voor beleidsmakers van de bijdrage van Werkgroep II aan het vijfde IPCC-evaluatierapport, p. 13: https://ipcc-wg2.gov/AR5/images/uploads/WG2AR5_SPM_FINAL.pdf.

rende wetenschappelijke inzichten. Zorgwekkend in dit opzicht is dat de tot dusverre in multilateraal verband gedane mitigatietoezeggingen onvolgende zijn om de twee gradendoelstelling op een kostenefficiënte manier te halen, zo blijkt uit het meest recente UNEP *Emissions Gap Report*. Daarbij moet opgemerkt worden dat reductie-inspanningen van een partij alleen het klimaatprobleem niet zullen kunnen oplossen. Een gebrek aan ambitie van bepaalde regio's kan dan ook niet afgewenteld worden op anderen gezien dit niet tot de oplossing van het klimaatprobleem zal leiden.

Nadat de Cancun Akkoorden de doelstelling van het Klimaatverdrag hebben vertaald in de 2°C-doelstelling, moet deze 2°C-doelstelling op zijn beurt worden omgezet in concrete emissiereductiedoelstellingen. Een mondiale emissiereductiedoelstelling tegen 2050 is volgens de Minaraad dan ook een essentieel onderdeel van het in Parijs te bereiken klimaatakkoord. De Minaraad wijst hierbij bovendien op het belang van het stimuleren van innovatie.

In zijn vijfde evaluatierapport concludeerde het IPCC dat om de wereldwijde gemiddelde temperatuurtoename met een kans van meer dan 66% te kunnen beperken tot 2°C t.o.v. het pre-industriële niveau de wereldwijde broeikasgasemissies in 2050 40 tot 70% lager moeten liggen dan in 2010 en dat de wereld tegen 2100 naar een nulmissie of een negatieve uitstoot moet. In lijn hiermee stelde de Europese Commissie in februari 2015 dat de langetermijnreductiedoelstelling moet zijn om de wereldwijde uitstoot tegen 2050 met ten minste 60% te verminderen t.o.v. 2010. Recent ging de G7 nog een stap verder door te wijzen op de noodzaak van reducties aan het hoogste eind van de door het IPCC gehanteerde vork. De waarde van deze G7-verklaring zit volgens de Minaraad vooral hierin dat ook landen als Canada, dat zich eerder terugtrok uit het Kyoto Protocol en niet deelneemt aan de tweede verbintenisperiode, en Japan, dat evenmin deelneemt aan de tweede verbintenisperiode, deze verklaring onderschreven hebben. Na de in november 2014 door de VS en China aangekondigde engagementen, zijn dit positieve signalen die wijzen op een groeiend draagvlak om een langetermijnreductiedoelstelling op te nemen in het nieuwe klimaatakkoord waarop de EU ten volle moet inspelen. Hierbij is het duidelijk dat er sterk ingezet moet worden op de nodige doorbraaktechnologieën en een betere verspreiding van succesvolle bestaande technologieën om de vooropgestelde decarbonisatie te halen. Deze shift naar een doorgedreven innovatie moet een win-win situatie creëren tussen klimaat en economie.

Als vierde stelt de Minaraad dat er gestreefd moet worden naar een klimaatakkoord dat wereldwijd gedragen wordt en dat op dat niveau ook leidt tot effectieve engagementen van alle grote economieën en alle sectoren (inclusief huishoudens, transport – m.i.v. luchtvaart en scheepvaart –, industrie en landbouw) waarbij *level playing field* en kostenefficiëntie als

principes voorop staan. Het aandeel aan wereldwijde economieën dat engagementen opneemt is immers de belangrijkste hefboom om een effectieve omslag in te zetten. Op die manier kan een klimaatakkoord ook fungeren als context waarbinnen de Europese concurrentiepositie kan worden gehandhaafd, doordat er op internationaal niveau een *level playing field* kan worden gegenereerd voor het bedrijfsleven. Belangrijk in dit opzicht zijn de recente verklaringen van grote internationale en Europese bedrijven ter ondersteuning van een koolstofprijssysteem dat robuust en voorspelbaar is en van toepassing moet zijn in alle grote economieën² ³. Daarbij moet het binnen Europa, België en Vlaanderen te voeren klimaatbeleid dusdanig zijn dat het industrieel, werkgelegenheids-, energie- en klimaatbeleid elkaar versterken. Zoals verankerd in de Cancun Akkoorden, moet de paradigmashift naar een koolstofarme economie immers ook op een sociaal rechtvaardige manier gebeuren.

Afsluitend wijst de Minaraad er nog eens op dat er in de praktijk, op lokaal niveau, reeds heel wat initiatieven genomen worden, zowel door lokale overheden als door het maatschappelijk middenveld, de bedrijven en burgers – initiatieven die bijdragen aan de transitie naar een koolstofarme economie. Vlaanderen heeft er alle belang bij om voor deze initiatieven een gunstige omgeving te creëren en in te zetten op de nodige doorbraaktechnologieën. Naast technologische aanpassingen en innovatie zijn ook sociale innovatie (en het hierbij betrekken van werknemers) en gedragsverandering noodzakelijk in functie van de transitie naar een koolstofarme maatschappij.

Met de meeste hoogachting,

Iris Penninckx, voorzitter

² Business Europe, Business proposals in view of a 2015 international climate change agreement at COP21 in Paris, 20 mei 2015: "*The agreement should lay the foundations for the integration of a carbon pricing system, in all major emitting countries, which: *is robust and predictable, thereby stimulating action on emissions and enabling investment decisions in low carbon technologies in the best cost-effective way; (...) *relies on relevant tools such as emission trading schemes, or taxes/extensions of trading schemes/ shadow pricing instruments, with a view to mobilizing economy-wide; (...)*". Dit standpunt is beschikbaar op:

<http://www.businesseurope.eu/Content/Default.asp?PageID=568&DocID=34064>

³ Op de door Ban Ki-Moon georganiseerde klimaatop van 23 september 2014 heeft de Wereldbank het statement "*Putting a price on carbon*" aangenomen, dat wordt onderschreven door verschillende regeringen en bedrijven. Hierin wordt gesteld dat: "*Pricing carbon is inevitable if we are to produce a package of effective and cost-efficient policies to support scaled up mitigation*". Dit statement is beschikbaar op: <http://www.worldbank.org/en/programs/pricing-carbon#3>.